Türk Vergi Sistemi Ve Hesap Uzmanları Kurulu

Abdullah ASLAN

H.U.K. Başkanı

Kamu maliyesinin öncelikli sorunu "VERGİ" konusuyla 55 yıldır uğraşan Hesap Uzmanları Kurulu, bu alanda verdiği hizmetler sonucu Kamunun ayrıcalıklı bir denetim, araştırma ve danışma kurumu kimliğine kavuşmuştur. Bu farklı konumu nedeniyle vergi hukuku, vergi yönetimi, denetim ve vergi inceleme teknikleri konularında ülkemizdeki gelişmelere öncülük etmekte; vergi politikası, vergi sistem ve tekniği ile ilgili kuramsal yapıların geliştirilmesi ve uygulama kalitesinin artırılması amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Uygulamaya konulan son ekonomi politikaları çerçevesinde ülkemiz, önümüzdeki üç yıllık dönem içinde, enflasyon oranını yüzde 10'lar seviyesine indirmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla izlenen maliye politikasıyla bütçenin giderek artan bir şekilde faiz dışı fazla vermesi sağlanacaktır. Bunu sağlayacak maliye politikasının bir bütünlük içinde uygulanması, izlenmesi ve koordinasyonunda Maliye Bakanlığına önemli görev düşmektedir. Kamu idaresinin bütçesini yapan, vergileri toplayan ve harcamaları yapan Bakanlığımızın gelirle harcama arasında zaman ve miktar itibariyle oluşan uyumsuzlukların çözümünde, diğer bir deyişle nakit idaresi ile borç yönetiminde, uygulanan politikalarda başarısızlığa neden olmaması için devre dışı kalmaması gerekir. Hazine, işlevsel olarak, hükümet etme sisteminin vergi toplama ve harcama yapma fonksiyonlarının bakiyesiyle ilgilidir. Ülkemiz ekonomi politikalarının iki asli sahibi olmalıdır. Bugün iki ayrı birim tarafından yürütülen maliye politikasının oluşturulması ve yürütülmesinin sorumluluğunu Maliye Bakanlığı, para politikasının sorumluluğunu da Merkez Bankası taşımalıdır.

Belirlenen politikaların başarısı ve fiyat istikrarı içinde sürdürülebilir yüksek büyüme, finansman düzenlemeleriyle değil vergi gelirlerinin artırılmasıyla sağlanabilir. Vergi ödeyenlerde verginin hududu'na gelindiği için vergi gelirleri, yeni vergiler koyarak ya da vergi oranlarının yükseltilmesiyle artırılamaz. Kayıt dışı ekonominin hızla daraltılmasıyla artırılabilir. Bu da, üretilen her mal ve hizmetin dolaşımındaki her aşamada yaratılan katma değerden ve belirli bir asgari düzeyin üstündeki her gelirden vergi alınmasının gerekli olduğu karar vericiler ve toplumun bütün kesimlerince kabul edildiğinde gerçekleştirilebilir.

Değinilen amacı gerçekleştirmek üzere, ülkemizde adına vergi reformu denilen sayısız düzenlemeler yapıldı. Her düzenlemeden sonra vergi kanunlarının sistematiğiiç tutarlılığı daha da bozuldu, vergilemede çarpıklık ve adaletsizlik arttı, kayıt dışı ekonomi daraltılamadı ve beklenen sonuçlar bir türlü alınamadı.

Vergide beklenen sonuç neden alınamamaktadır? Öncelikli sorun, "vergi düzenlemesindeki amaç nedir, bu konudaki sorunlarımız nelerdir, bu sorunların kaynağı nedir?" sorularının cevabının aranmamasındadır. Vergi politikasını belirleyenlerce, belirtilen sorunlara doğru tanı konulmadan nedenlerini araştırıp irdelemeden çözüm bulunmaya çalışıyor. Haliyle çözüm bulunamıyor ya da biçimsel çözüm üretiliyor. Çözüm: yeni bir yasa çıkarmak ya da yasa maddelerini değiştirmek oluyor. Ne yazık ki, yapılan düzenlemelerde, vergi yükü ve bu yükün dağılımı üzerinde bir etki yapamıyor, mevcut vergi yapısını düzeltemiyor.

Vergi düzenlemeleri yapılırken ülkemizdeki kısıtlayıcı etkenlerin varlığı dikkate alınmamaktadır. Bu etkenler, kayıt dışı ekonominin büyüklüğü, toplumumuzda vergi bilinç ve etiğinin yerleşmemiş olması, vergi dairelerinin yetersizliği, gelir idaresinin yapılanmasının çarpıklığı, etkin bir vergi denetimi için gerekli alt yapının oluşturulamaması, vergi hukukunun alt yapısını oluşturan özel hukuk sisteminin eskimişliği vergi uyuşmazlıklarının kısa sürede çözüme bağlanamamasıdır. Sorunun çözümü değinilen kısıtlayıcı etkenlerin aşılmasında yaratmaktadır.

Vergide elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, yeni vergi kanunları yapmak, mevcut vergi kanunlarını değiştirmek o denli önemli değildir. Önemli olan ekonomi açısından toplanması gerekli olan vergiyi ilgilisinden alabilmektir. Toplanmayan, toplanamayan vergi en büyük adaletsizliği yaratmaktadır. Verginin adaletli olması, ekonomik açıdan haksız rekabete neden olmaması, herkesin gerçek geliri üzerinden vergi ödemesi, kamuoyunun beklediği vergilendirmeye ilişkin esas ve ilkelerdir.

Vergi istatistiklerine göre, 1999 yılında, yıllık beyanname ile ödenen gelir ve kurumlar vergisi toplamı akaryakıt tüketim vergisi hasılatının yarısından azdır. Vergi gelirleri, gelir vergisi tevkifatı (stopajı), katma değer vergisi ve akaryakıt tüketim vergisi üzerine oturmakta, gelirlerin % 70'ini bu üç gelir unsuru oluşturmaktadır. Vergi gelirlerinin % 55'i dolaylı vergilerdir. Bütçe giderlerinin % 53'ünü vergi gelirleri karşılamaktadır. Bu vergi yapısı, kamu finansman açıklarını büyütmekte, ülkenin sağlık, eğitim, adalet ve güvenlik hizmetlerini olumsuz yönde etkilemekte, alt yapı yatırımlarını engellemekte, gelir dağılımını daha da bozmaktadır.

Gümrüklerine sahip olamayan, tahsilat ve ödemelerini halâ nakitle yürüten, hamiline yazılı çek ve senet uygulaması geçerli olan ve gittikçe yaygınlaşan, yasalaşmış "Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması Hakkında 4358 Sayılı Kanun'u tüm unsurları ile uygulamaya konulamayan ülkemizde kayıt dışı ekonominin kayda alınması sadece vergi denetiminden beklenmemelidir.

Kanımızca, vergi sorununun çözümü, vergi idaresinde ve bu idarede görev yapan insan unsurunda aranmalıdır. Gelir İdaresi: Gelirler Genel Müdürlüğü ve Vergi Daireleri bu amaçla yeniden organize edilmeli, Genel Müdürlük ile Vergi Daireleri etkin hizmet için doğrudan bir ilişki içinde olmalıdır. Bakanlığımızın çok başlı ve çok görevli denetim kuruluşlarında fonksiyonel görev ayrımına dayalı yeni bir yapılanmaya gidilmelidir. Yeniden yapılandırılacak olan idare ve denetim sistemi ile personeli için gerekli harcama ve yatırımdan kaçınılmamalıdır.

Vergiciliğin her alanında bugüne kadar yararlı hizmetler vermiş olan Hesap Uzmanları Kurulu, Ülkemizin mevcut vergisel sorunlarını aşmak amacıyla, yeterli bilgi birikimi ve deneyime sahip mensuplarının vergi sistem ve tekniği ile idare ve denetim sistemine ilişkin konularda sürdürdüğü ayrıntılı kuramsal ve uygulamaya yönelik çalışmalarıyla verilecek her sorumluğa hazırdır.

Kurulumuzun 55'inci hizmet yılını kutlar, milletimize hizmette nice yıllar dilerim.